Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston kuuleminen pe 11.11.2022

Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen

Kysymykset ministeri Kurviselle

1. Miten vuoden 2023 talousarvioesitys vahvistaa kotimaisen elintarvikeketjun toimintavarmuutta ja varmistaa alkutuotannon kannattavuuden lyhyellä ja pitkällä aikajänteellä? Myös toimet, joilla kasvatetaan alkutuottajien osuutta ruuan loppuhinnasta ja mm. parannetaan maatalouden vetovoimaa nuorten ammattina

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan talousarvioesityksessä vuodelle 2023 korostetaan erityisesti ministeriön perustehtävien, kuten ruokaturvan, huoltovarmuuden ja puhtaan veden turvaamisen merkitystä. Vuonna 2023 alkavan CAP-suunnitelman 2023-2027 toimenpiteet ja koko kaudelle sovittu rahoitus antavat vakaan ja ennustettavan pohjan kotimaiselle elintarvikkeiden alkutuotannolle. Vuoden 2023 määrärahat (yhteensä noin 1 860 miljoonaa euroa) on budjetoitu talousarvioesityksen eri momenteille Euroopan komission hyväksymän CAP-suunnitelman mukaisesti. Tarvittava lainsäädäntö on annettu eduskunnalle vuoden 2023 talousarvioesitykseen liittyvinä neljänä hallituksen esityksenä. Ruokavirasto valmistelee toimeenpanon edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia.

CAP-suunnitelma koostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) suorista tuista ja sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. CAP-suunnitelman päätavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa.

Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, investointien rahoitus ja maaseudun kehittämishankkeet, yritysrahoitus sekä Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaation teemat.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan muutti ruokajärjestelmän toimintaympäristöä merkittävästi. Maatalouden tuotantokustannukset ovat nousseet merkittävästi, erityisesti energian, lannoitteiden, rehujen ja sähkön hintojen nousun vuoksi. Tuottajahintojen nousu on kompensoinut tästä vain osan. Muutos näkyy monilla tiloilla heikentyneenä maksuvalmiutena ja tuotannon kannattavuutena. Kustannusmuutokset koko maatalouden tasolla ovat niin suuria, että kestäviä ratkaisuja voidaan löytää vain markkinoilta. Tähän liittyen vielä syksyn aikana eduskunnalle annetaan esitys elintarvikemarkkinalain muutoksesta. Valtiovallan toimenpiteet ovat kuitenkin tärkeitä lyhyellä aikavälillä akuutin tilanteen helpottamisessa sekä edellytysten luomisessa huoltovarmuuden ja omavaraisuuden vahvistumiselle pidemmällä aikavälillä.

Huoltovarmuus ja ruokaturva ovat keskeinen osa kokonaisturvallisuutta. Huoltovarmuuden turvaamiseksi keväällä 2022 päätettiin tukikokonaisuudesta, johon sisältyi nopeavaikutteisia keinoja sekä pidemmän aikavälin vihreän siirtymän toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään maatalouden riippuvuutta fossiilisista tuontipanoksista, kuten energia ja lannoitteet. Vuoden 2022 aikana on osoitettu eri pääluokissa yhteensä noin 225 milj. euron rahoitus toimenpiteille, joilla pyritään parantamaan tilojen kannattavuutta ja maksuvalmiutta sekä yhteensä 63 milj. euron rahoitus pidemmän aikavälin toimiin. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä esitetään pitkäaikaisille toimenpiteille rahoitusta eri pääluokissa yhteensä 53,5 milj. euroa, joka jakautuu toimenpiteittäin:

- MMM / Investointituki biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontahankkeille 7,5 miljoonaa euroa (momentti 30.10.40)
- MMM/ Maaseutuyritysten energiainvestointituki 10,0 milj. euroa (momentti 30.10.64)
- MMM / Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman lisärahoitus 6,0 milj. euroa (momentti 30.40.22)

- YM / Ravinne- ja energiaomavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä (investointituki) 18,0 milj. euroa (momentti 35.10.61)
- YM / Ravinne- ja energiaomavaraisuuden parantaminen ravinteita kierrättämällä (T&K-osuus) 12,0 milj. euroa (momentti 35.10.61)

Alkutuottajien aseman parantamiseksi elintarvikemarkkinalakiin on esitetty tiukennuksia, joiden on tarkoitus tulla voimaan 2023. Lisäksi MMM tulee rahoittamaan Lukelta tilattavaa selvitystä kustannushintaindeksien ja indeksiehtojen käytöstä ruokaketjun sopimuksissa sekä mahdollisten uusien tuoteryhmäkohtaisten indeksien kehitystyötä.

Elinvoimainen maaseutu on koko maan huoltovarmuuden perusta. Suomen strateginen itsenäisyys edellyttää elävää maaseutua, toimivaa ruokahuoltoa, puhdasta vettä, uusiutuvaa energiaa ja vahvoja paikallisyhteisöjä. CAP-suunnitelman toimeenpano käynnistyy vaiheittain vuonna 2023. Se tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia maaseudun yrittäjille (ml. viljelijät) ja yhteisöille.

CAP-suunnitelmassa on uusi yhteistyötoimenpide tuottajaorganisaatioiden edistämiseksi ja myös moneen muuhun elintarvikeketjun yhteistyön vahvistamiseen.

Uusi CAP-suunnitelma (maaseuturahasto) sisältää myös maaseudun laajakaistayhteyksien edistämisen. Huippunopeat ja tasalaatuiset tietoliikenneyhteydet pienentävät merkittävästi maantieteellisistä etäisyyksistä johtuvia haittoja yritystoiminnalle ja koulutukselle sekä palvelujen järjestämiselle. Ne mahdollistavat paikasta riippumatonta työtä, yrittäjyyttä ja opiskelua sekä palvelujen tuotantoa. Valokuituyhteydet vaikuttavat paikan myönteiseen väestökehitykseen ja yritystoiminnan kehittämiseen. Huippunopeat ja tasalaatuiset laajakaistayhteydet ovat erityisesti maaseudulla elinvoimainvestointi. Toimivan ja toimintavarman infran merkitys on kasvanut nykyisessä turvallisuustilanteessa. Toimintavarmat ja nopeat laajakaistayhteydet liittyvät vahvasti kansalaisten turvallisuustarpeisiin ja turvallisuuden tunteeseen. Maatila on yritys, jonka arjessa katkoksia ei kaivata. Tilallisen päivät ovat pitkiä, samoin usein etäisyydet. Nykyaikaisen tilan toiminta vaatii sujuvia, nopeita nettiyhteyksiä. Toimivat yhteydet lisäävät myös nuorille mahdollisuuksia suunnitella tulevaa yrittäjyyttä. Alkutuotannon kannattavuus vaatii uudistumista ja hyviä yhteyksiä. Yhteyksien ja saavutettavuuden parantaminen edistävät maatalousyritysten kannattavuutta sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä.

Nuorten viljelijöiden ja opiskelijoiden odotuksia ja asenteita koskevia tutkimushankkeita on haettu rahoitettavaksi maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2023 tutkimushankehakukierroksella.

2. Maataloustukien kohdentuminen aktiiviviljelijöille. Muille kuin aktiiviviljelijöille maksettavat tuet ja niiden osuus kokonaisuudesta.

Tulevalla kaudella lähtökohtana on edistää aiempaa paremmin maataloustoiminnan aktiivisuutta. Jatkossa kaikkia tiloja, peltolohkoja ja pinta-alatukia koskeva satelliittiseuranta toimii uutena ohjausvälineenä erityisesti asiallisten viljelykäytäntöjen varmistajana. Tukien tarkempi kohdentaminen, tukitasojen yhteensovittaminen erityisesti ympäristöön liittyvissä tuissa ja muut ohjauskeinot vähentävät riskiä näennäisviljelyyn aiempaan verrattuna.

Kaikissa tukivälineissä ensisijainen lähtökohta on edistää aktiivista ruuantuotantoa ja samalla edistetään myös aktiivisia ilmasto- ja ympäristötoimia. Kaikenlaisilla tiloilla, kuten myös esimerkiksi suuremmilla aktiivisilla kotieläintiloilla, on usein tuotantolohkojen ohella myös erilaisia ympäristöaloja tai peruskunnostettavia, ei-tuottavia kesantolohkoja. Jos markkinatilanne kasvintuotannossa on huono, kesantoalat toimivat sopeutumiskeinona varsinaisen viljelyalan puskurina. Jos taas markkinatilanne on parempi ja kysyntä tuotantokasveille kasvaa pysyvämmin, silloin tarvitaan peltoja enemmän reservistä ruoan- ja rehuntuotantoon.

Aktiiviviljelijän tarkastelu kytkeytyy jatkossa mahdollisimman tehokkaaseen viranomaisrekisterien hyödyntämiseen maataloustoiminnan taloudellisen merkityksen osoittamisessa. Vähemmän kuin 5000 euroa suoria tukia saavia säädösten mukainen tarkempi aktiiviviljelijän kriteerien tarkastelu ei koske.

Ympäristökorvausten kokonaisuus koostuu ympäristösitoumuksista ja ympäristösopimuksista. Ympäristösitoumukset kohdentuvat aktiiviviljelyyn ja niiden tavoitteena on maataloustuotannon ympäristökestävyyden parantaminen. Ympäristösopimukset kohdistuvat muulle kuin peltoalalle ja ne edistävät luonnonhoitoa. Tulevalla kaudella ympäristökorvausten rahoitus vuosittainen rahoitus on 200 miljoonaa euroa, josta 85 % kohdentuu ympäristösitoumuksiin.

3. Miten Suomen EU-politiikkaa tehostetaan, jotta tulevat säädökset eivät luo uusia rasitteita, kustannuksia ja byrokratiaa viljelijöille ja metsän omistajille?

EU-asioiden seurantaa, valmistelua ja Suomen kantojen määrittelyä varten on olemassa EU-asioiden yhteensovitusjärjestelmä, johon kuuluvat toimivaltaiset ministeriöt, EU-ministerivaliokunta, EU-asioiden komitea sekä sen asettamat jaostot. Tavoitteena on, että Suomella olisi oikea-aikainen, yhteen sovitettu ja Suomen yleisiä EU-poliittisia linjauksia vastaava kanta kaikkiin EU:ssa vireillä oleviin asioihin niiden eri käsittelyvaiheissa.

EU-ennakkovaikuttamista kehitetään ottamalla käyttöön systemaattinen prosessi, joka perustuu komission vuosittaiseen työn suunnitteluun (kuten Unionin tila –puheeseen ja vuotuiseen työohjelmaan) ja jossa jokaiselle valtioneuvosto- ja ministeriötasolla määritellylle prioriteettialoitteelle laaditaan vaikuttamissuunnitelma.

Suomi piti yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa muita jäsenmaita enemmän esillä viljelijöiden ja hallinnon hallinnollisen taakan ja kustannusten rajoittamista, tukijärjestelmien ehtojen sopeuttamista paikallisiin oloihin sekä joustavuuden tarvetta hallinnossa, valvonnassa ja seuraamuksissa. EU-sääntöjen sallimissa rajoissa näitä on myös edistetty kansallisessa CAP-suunnitelmassa. Tätä linjaa jatketaan.

Suomi pitää kiinni siitä lähtökohdasta, että metsäpolitiikka pysyy kansallisen päätäntävallan piirissä. Asiaan on otettu kantaa valtioneuvoston EU-selonteossa. Syy tähän on selvä. Jäsenvaltioiden ja niiden olosuhteet ovat erilaiset, joten metsiä koskevan päätöksenteon tulee olla omissa käsissämme.

Tiedostamme kuitenkin, että EU:n ympäristö-, maatalous- ja energiapolitiikka vaikuttaa suoranaisesti tai mutkan kautta metsiimme ja niistä elantoaan saaviin ihmisiin. Tästäkin syystä Suomi vaikuttaa aktiivisesti ja ennakoivasti EU:n päätöksentekoon. Työtä tehdään kaikilla hallinnon tasoilla ja jokaisessa instituutiossa. Sidosryhmämme ovat tiiviisti mukana esimerkiksi EU-jaoston kautta.

Tärkeässä roolissa on vaikuttaminen yhdessä rintamassa muiden saman ymmärryksen jakavien EU-jäsenmaiden kanssa. Lokakuun maatalous- ja kalastusneuvostossa peräti 19 jäsenvaltiota tuki kirjallisesti Suomen ja Itävallan tiedostusasiaa metsien seurannasta. Itävalta, Suomi, Ruotsi ja Slovenia myös hyväksyivät kokouksen yhteydessä suuntaviivat For Forests -ryhmän yhteistyölle täydentämään olemassa olevia kumppanuuksia.

4. Miten varmistetaan maataloustukien nopea maksatus?

EU-rahoittamien tukien maksuaikataulussa on lähdettävä EU-reunaehdoista sovittaen ne Suomen lyhyeen kasvukauteen, hakijoiden oikeusturvaan (myöhästymispäivät ja riittävän pitkä reagointi- ja neuvontapalvelujen hyödyntämisaika tarjottujen hakemusten korjaus- ja osittaisten perumismahdollisuuksien hyödyntämiseksi) ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen (niittoajankohta). Uuteen toimeenpanomalliin liittyy uusia vaatimuksia ja vaiheita, joista jokaisella on merkittävä vaikutus siihen, että prosessissa voidaan edetä tukien maksuvaiheeseen. Pinta-alaperusteisiin tukiin tulevat uudistukset muuttavat niin viljelijöiden kuin hallinnon tekemistä enemmän kuin milloinkaan aiemmin Euroopan unioniin kuulumisemme aikana.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/2115 vahvistetaan uusi oikeudellinen kehys yhteistä maatalouspolitiikkaa (YMP) varten. Tavoitteena on parantaa YMP:n toteuttamista Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa vahvistettujen unionin tavoitteiden saavuttamiseksi. Asetuksessa täsmennetään kyseisiä YMP:lle asetettuja unionin tavoitteita, määritetään interventiotyypit ja jäsenvaltioihin sovellettavat unionin yhteiset vaatimukset sekä jätetään samalla jäsenvaltioille joustovaraa näiden aikajaksoa 1.tammikuuta 2023 – 31. joulukuuta 2027 varten laadittuihin YMP:n strategiasuunnitelmiin sisällytettävien interventioiden suunnittelun osalta

Edellä mainittuihin unionin tavoitteisiin liittyen tukihallinto seuraa jatkossa tuloksia ja tuotoksia raportoiden ne komissiolle. Komissiolle saa raportoida vain varmennettuja tuotoksia ja maksettujen tukien on vastattava varmennettuja tuotoksia. Jotta raportoitavat tuotokset olisivat maastotietoja vastaten vakaalla pohjalla, tuensaajille tarjotaan uuden tekniikan myötä laajat varoitukset mahdollisista tukiehtojen täyttymättömyystilanteista ja pitkälle syyskaudelle jatkuvat hakemusten muutosmahdollisuudet näiden varoitusten jälkeen. Näin ollen yksittäiselle tuensaajalle tämän prosessin myötä saatu maksu voi olla kattavampi maksu, kun oma-aloitteisen korjauksen myötä aiemmin välillä valitettavan paljonkin tukea vähentäviä seuraamuksia ei ole tarvetta soveltaa.

Tuet maksetaan niin nopeasti kuin edellä mainitut varmistukset ja prosessit mahdollistavat. Toki maksutapahtumien määrän maksimointi ei myöskään ole tavoitteena, vaan euromäärältään suurten, kaikkia viljelijöitä koskevien, maksatusten tarkoituksenmukainen ajoitus ja turvaaminen.

Kansallisten tukien maksamisessa on käytettävissä edellä kuvattuun EU-sääntelyyn verrattuna joustavammat kansalliset säädökset. Tämä mahdollistaa muun muassa osin hyvinkin ennakkopainotteiset maksatukset.

5. Miten varmistetaan eläinlääkintäpalvelujen saanti koko maassa ja erityisesti hyötyeläinten osalta?

Hallitus on tehnyt eduskunnalle esityksen eläinlääkintähuoltolaiksi (HE 83/2022), jonka tavoitteena on turvata perustasoisten eläinlääkäripalvelujen saatavuus koko maassa sekä mahdollistaa virkaeläinlääkärijärjestelmän jatkuvuus pääosin nykyisen kaltaisena. Opetus- ja kulttuuriministeriö on yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa asettanut selvityshankkeen, jonka tehtävänä on arvioida eläinlääkärien määrällisiä koulutustarpeita ja muita syitä eläinlääkärien rekrytointiongelmiin erityisesti tuotantoeläinlääkärin ja valvontaeläinlääkärin tehtäviin.

6. Maatalouden vesiensuojelun tiekartta osana Saaristomeri-ohjelmaa, toimet ja rahoituksen riittävyys sekä maanomistajien aktivointi vapaaehtoisiin toimiin vuonna 2023.

MMM on lähettänyt Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostolle kirjalliset selvitykset MMM:n Saaristomeri-ohjelmaan liittyvistä toimenpiteistä ja TAE 2023 rahoituksesta jaoston keskiviikon 12.10.2022 ja perjantain 28.10.2022 kokouksiin.

Maatalouden vesiensuojelun tiekartta osana Saaristomeri-ohjelmaa
Saaristomeri-ohjelman ensimmäisessä vaiheessa on Ympäristöministeriön ohjauksessa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toteuttamana koostettu yhteistyössä sidosryhmien kanssa Maatalouden tiekartta hajakuormituksen vähentämiseksi. MMM on ollut laadintatyössä aktiivisesti mukana.

Tiekartta valmistui ja siitä tiedotettiin sekä sitä esiteltiin laajalle yleisölle kesäkuussa 2022. Toimeenpanon käynnistystilaisuus ja alueellisten toimijoiden aktivointitilaisuus pidettiin Turussa 6.10.2022.

Saaristomeri-ohjelman Maatalouden tiekartassa todetaan, että sen toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joiden laajamittaisella ja onnistuneella toteutuksella voidaan arviolta vähentää Saaristomereen kohdistuvaa vuosittaista ravinnekuormaa jopa 100 000 - 150 000 kg. Maatalouden vesiensuojelun ohella tiekartta edistää kiertotaloutta ja ravinteiden hyötykäyttöä muun muassa orgaanisia lannoitteita, lannoituskäytäntöjä ja meren ravinteiden hyötykäyttöä koskevien toimenpiteiden kautta.

Toimet, rahoituksen riittävyys sekä maanomistajien aktivointi vuonna 2023

Maatalouden tiekartassa määritellään merkittävimmät toimenpiteet ja niiden aikataulu, jotta Saaristomeri saadaan pois Helcomin suurimpien kuormittajien ns. hot spot -listalta. Tiekartan painopiste on fosforissa, joka on rehevöitymisen kannalta merkittävä ravinne.

Tiekartan kymmenestä maatalouden vesiensuojelua edistävästä toimenpiteestä tehokkaimmin ravinnekuormitusta tiekartan selvityksen mukaan vähentävät peltojen vesitalouden ja maaperän kasvukunnon parantaminen, maanparannusaineiden käytön lisääminen, lannan siirron edistäminen sekä peltojen kasvipeitteisyyden lisääminen. Lisäksi uudenlaisilla rahoitusmalleilla, kuten vaikuttavuusinvestoinneilla tiedon jakamisella, sekä meren ravinteiden hyötykäytön ja ravinteiden kierrätyksen avulla pystytään tehostamaan toimia.

Tiekartassa arvioidaan kustannuksia vain karkeasti. Vuositasolla kustannukset ovat tiekartan asiantuntija-arvioiden mukaan kokonaisuudessaan vähintään 18 miljoonaa euroa, joten vuoteen 2027 saakka kustannuksia syntyy noin 100 miljoonaa euroa. Tiekartassa mainituista kymmenestä maatalouden vesiensuojelua edistävästä toimenpiteestä viiteen on vastuutahoksi esitetty MMM yhdessä muiden kanssa. Ministeriön omassa tarkastelussa on tunnistettu seitsemän tiekartan teemaa, joissa ministeriön toimenpiteillä on vahva rooli.

TAE 2023:n maa- ja metsätalousministeriön pääluokan toimet, jotka edistävät Saaristomeriohjelman toteutumista ja Saaristomeren poistamista HELCOMin ns. hotspot-listalta:

Momentti		**2023**
		euroa
30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset		
	Biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestoinnit	7 500 000
	Cap2023-2027: biokaasulaitosinvestoinnit	5 000 000
	Cap2023-2027: ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävät investoinnit maatiloilla sis. peruskuivatusinvestoinnit	47 999 600
30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit		
	Cap2023-2027: Ympäristökorvaukset	199 468 000
	Cap2023-2027: Luonnonmukainen tuotanto	76 122 000
	Cap2023-2027: Neuvonta	7 970 000
	Cap2023-2027: Ei-tuotannolliset investoinnit (ml. kosteikkoinvestoinnit)	3 000 000
30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla		
	* Ravinnekiertotuki, joka maksetaan biokaasulaitoksille prosessoitujen fosforikilojen perusteella. Kehyspäätöksessä 2023-2026 osoitettu määräraha, joka on tarkoitus sisällyttää täydentävään talousarvioesitykseen 2023.	4 000 000
30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen		
	Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma	6 000 000
30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen		
	Vesistön ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa, vesienhallintaa sekä vesitalouden riskienhallintaa parantavien tulvasuojelu- ja muut hankkeet	3 879 000
	Kalataloudelliset kunnostus-, kehittämis- ja kokeiluhankkeet	757 000
30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen		**22 038 000**
	EMKVR-ohjelman tuet kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen sekä vajaasti hyödynnettyjen lajien menekinedistämiseen. Vesiviljelyn investoinnit, ml. levien kasvatus.	

- **Käynnistyvän CAP-suunnitelman** toimenpiteet (30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset ja 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit) vastaavat monin paikoin toimenpidetarpeisiin. Suojavyöhykkeiden kohdentumista on parannettu. Talviaikainen kasvipeite, kerääjäkasvit, maaperän hyvä hoito ja ravinteiden tarkka käyttö ja kierrätyksen edistäminen ovat kaikki tärkeitä vesiensuojelutoimenpiteitä, joihin CAP-suunnitelmassa panostetaan. Lisäksi Neuvo2030-neuvonnalla lisätään tietoa toimenpiteiden toteuttamisen tärkeydestä.
- **Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma** (30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen) tukee hankerahoituksella ravinteiden kierrätystä edistäviä ja sitä kautta Saaristomeren kuormitusta

vähentäviä toimia mm. biomassojen ravinteiden prosessointia, kierrätyslannoitevalmisteiden tuotantoa ja tuotekehitystä, ravinteiden kierrätyksen logistiikkaa ja korkean jalostusasteen ravinnetuotteiden kehittämistä. Lisäksi edistetään ravinteiden kierrätykseen ja resurssitehokkuuteen sekä biokaasuun liittyvää osaamista ja yhteistyötä. Samalla lisätään mm. energia- ja ravinneomavaraisuutta ja vastataan ajankohtaisiin huoltovarmuushaasteisiin.

- **Lisäksi valmistelussa oleva ravinnekiertotuki** (30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla) biokaasulaitosten fosforinprosessointiin tarjoaa välineitä esitettyihin ravinnekuormituksen vähentämistoimiin mm. tukee lannan siirron edistämistä.
- **MMM:n tuet vesiympäristön käyttöön ja tilaan sekä vesienhallintaan ja tulvasuojeluun ja MMM:n rahoitukset kalataloudellisiin kunnostuksiin sekä kalastuksen, logistiikan ja tuotekehityksen kehittämiseen** (30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen ja 30.40.62 Elinkeinokalatalouden edistäminen) edesauttavat osaltaan Saaristomeren tilan parantamispyrkimyksiä ja meren ravinteiden hyödyntämistä sekä edistävät alueen toimenpiteitä Saaristomeren poistamiseksi HELCOMin ns. hotspot-listalta.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole vuoden 2023 talousarvioesityksessä erikseen Saaristomeren suojeluun korvamerkittyä rahoitusta. Kaikki toimenpiteet ovat valtakunnallisesti haettavissa ja toimijoille vapaaehtoisa, joten etukäteen ei voida antaa arviota kuinka suuri osuus rahoituksesta kussakin toimenpiteessä lopulta tulee kohdistumaan yksinomaan Saaristomeren valuma-alueelle. Toimenpiteiden toteutuminen edellyttää alueen toimijoiden yhteistyötä ja aktiivisuutta konkreettisiin toimenpiteisiin, kehittämistoimiin sekä tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

Maanomistajien aktivointia vapaaehtoisiin toimiin edistetään mm. CAP-suunnitelman Neuvo2030 – neuvonnan avulla. Lisäksi osana Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmaa on tarkoitus lisätä valtakunnallista viestintää yleisesti ravinteiden kierrätyksestä ja aktivoidaan kaikkia sidosryhmiä ml. maanomistajat osallistumaan omalta osalta tarjolla oleviin ja kehittämistyöhön.

Saaristomeren suojelun toimenpiteiden toteutuminen vuodesta 2024 edellyttää MMM:n vastuulla olevien toimien rahoituksen jatkumista nykyisessä laajuudessaan.

7. Mahdollisuudet ravinnekiertotuen muuttamiseen teknologianeutraaliksi (yhteyden purkaminen biokaasutuotantoon).

Nyt tehdyssä esityksessä käytettävä valtiontukiperusta on yleinen ryhmäpoikkeusasetus uudistetussa muodossaan, ja tämä on valittu perustaksi komission kanssa käydyissä neuvotteluissa saadun suosituksen pohjalta mm. sen vuoksi, että se voidaan toimeenpanna nopeasti ilman komission erillistä hyväksyntää. Sovellettava ryhmäpoikkeusasetuksen artikla 43 koskee pelkästään pienen mittakaavan uusiutuvan energian laitoksia, mukaan lukien biokaasulaitokset. Nyt esitettyä tukea ei siis ole mahdollista laajentaa koskemaan muualla kuin edellä mainituissa laitoksissa tehtävää orgaanisten lannoitevalmisteiden jalostusta. Tuen toimeenpano on pitkälle valmisteltu, ja siihen liittyvän tarjouskilpailun toimijoille on suunniteltu käynnistyvän helmikuussa 2023.

Jos edellä kuvatun kaltainen laajennus tuen kohdentamisessa haluttaisiin tehdä, tulisi uuden tuen perustaksi valita jokin muu valtiontukipohja. Koska ryhmäpoikkeusasetukseen ei tällä tietoa ole tulossa mahdollisuutta tällaiseen laajennukseen, tulisi valmistella valtiontuen suuntaviivoihin soveltuva uusi tuki, osoittaa siihen rahoitus, notifioida tuki ja jäädä odottamaan komission hyväksyntää. Tämä prosessi kestää lyhyimmilläänkin useita kuukausia.

8. Mitä nopeasti toteutettavia toimenpiteitä/lainsäädäntömuutoksia voitaisiin tehdä, jotta tuet tukisivat nykyistä paremmin edellä mainitun maatalouden vesiensuojelun tiekartan toimenpiteitä, esimerkiksi luomutilan maaperään levitettävä maa-/kallioperästä peräisin oleva kalkki (viittaus liitteenä olevaan Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoon).

CAP-suunnitelman rahoituskausi alkaa vuonna 2023 ja kestää vuoden 2027 loppuun. Toimeenpano saadaan alkamaan, kun asiaa koskevat lait ja asetukset on hyväksytty. CAP-suunnitelmassa on varattu rahoitusta Saaristomeriohjelman tavoitteita tukeville toimenpiteille.

- Orgaanisten aineiden parempaa hyödyntämistä edistetään ympäristökorvausten tilakohtaisella toimenpiteessä ja toimenpiteellä kiertotalouden edistäminen, jossa tuetaan lietelannan sijoittamista sekä orgaanisten aineiden levittämistä pelloille. Kiertotalouden edistämisen toimenpiteeseen on varattu rahoitusta keskimäärin 12,3 miljoonaa euroa vuosittain.
- Maatalouden investointitukea voidaan myöntää hankkeisiin, joilla on myönteinen vaikutus maan kasvukuntoon, vesitalouteen, kasvinsuojeluaineiden käytön turvallisuuteen tai ravinteiden hyötykäyttöön ja kierrätykseen tai lannan tehokkaaseen käsittelyyn. Lisäksi tuetaan uusiutuvan energian hankkeita, kuten biokaasulaitosten rakentamista.
- Ravinteiden käytön tehostamista edistetään myös tarjoamalla Neuvo-järjestelmän kautta neuvontaa lannoituksen suunnitteluun.
- Ehdollisuuden kautta vaaditaan kaikilta tukia hakevilta tiloilta talviaikaista kasvipeitteisyyttä. Ehdollisuus on pakollinen vaatimus, josta ei makseta korvauksia. Rahoitettavat toimenpiteet ovat sen sijaan vapaaehtoisia. Pakollisesta vaatimuksesta ei ole sallittua maksaa korvausta pinta-alaperusteisissa toimenpiteissä.
- Ekojärjestelmän kautta rahoitetaan vaativampaa talviaikaista kasvipeitteisyyttä. CAP-suunnitelman mukaan rahoitusta on varattu 70 miljoonaa euroa vuosittain.
- Investoinnit vesitalouteen tulevat olemaan haettavissa kaikilla alueilla, samoin biokaasulaitosinvestoinnit. Investointeihin sovelletaan valintakriteerejä, jotka huomioivat myös ympäristövaikuttavuutta. Rahoitusta ei (vielä) ole kohdennettu alueittain. Koko maassa tulevalla kaudella on todennäköisesti käytössä 68 milj. energiainvestointeihin, josta biokaasulaitoksiin alustavasti 33 milj. Lantainvestointeihin koko maassa 8 milj ja muihin ympäristöinvestointeihin (sis. vesitalous) 40 milj.
- Ympäristökorvausten valumavesien hallinnan toimenpide on laadittu vesienhoitosuunnitelmissa tunnistettuun tarpeeseen ja se kohdennettu lohkotasolla turvepelloille ja happamien sulfaattimaiden lohkoille alueesta riippumatta. Korvaustasoja ei ole alueellisesti eriytetty. Ympäristökorvauksissa korvaus voi olla enintään keskimääräisten kustannusten ja tulonmenetysten suuruinen.
- Lannan kuljettamisen tukeminen ei ole mahdollista, sillä komission näkökulmasta lannan kuljettamisen tukeminen rikkoo saastuttaja maksaa –periaatetta. Tästä syystä kuljetuksen tukemista ehdottavat toimenpiteet eivät ole saaneet hyväksyntää CAP-suunnitelmaan eikä valtiontukena. Kansallisen lainsäädännön muutoksilla ei lannan kuljettamisen tuen hyväksyttävyyteen ole mahdollista vaikuttaa.
- Aineet, joita luomutila voi käyttää määräytyvät EU:n luomuasetuksen perusteella käsittääkseni, eikä siinä ole suurta kansallista liikkumavaraa. Luomukipsiksi kelpaa ainoastaan maasta louhittu kipsi. Se suljettiin nyt käynnissä olevasta KIPSI-hankkeesta ulos siksi, koska kyseisen kipsin kiderakenne on erilainen. Kidevesiä tulisi olla kaksi, jotta se liukenee ja luonnonkipsissä on kidevesiä vain puolikas. On ilmeisesti myös niin, että luomukipsiä ei ole tutkittu. Se on myöskin hinnaltaan moninkertainen tavalliseen verrattuna. Sitten on vielä oma tarinansa, mikä merkitys lopputuloksen kannalta luomualojen kipsaamisella olisi ottaen huomioon niiden fosforitasot ja hehtaarimäärän.

Maataloustukien osalta keinoja maksujen nopeuttamiseksi ei ole. Tulevan kauden toimenpiteet on jo lukkoon lyöty määrärahojen puitteissa ja vesiensuojelu on edelleen hyvin tärkeässä osassa Suomen CAP-suunnitelmaa.

Kustannusperusteisissa toimenpiteissä ei ole voitu todeta, että kustannukset olisivat muilla alueilla toteutettuna alemmat kuin Saaristomeren alueella. Koska muillakin alueilla on vesienhoitosuunnitelmien mukaan todettu tarvetta näille toimenpiteille, ei toimenpiteiden rajaaminen vain Saaristomeren alueelle ole ollut tarkoituksenmukaista. Toimenpiteiden kokonaisrahoitus painottuu alueille, jossa toimenpiteet ovat sovellettavissa. Saaristomeren valuma-alueella on runsaasti tiloja, joille nämä toimenpiteet soveltuvat, joten on odotettavissa, että kokonaisrahoitus suuntautuu merkittävissä määrin Saaristomeren alueelle.

Toimenpiteistä Saaristomeren tiekartassa ehdotetut talviaikainen kasvipeitteisyys ja suojavyöhykkeet ovat nyt ja tulevalla CAP-kaudella valittavissa. Korvaustasot ovat valitettavasti kytköksissä toimenpiteiden kustannuksiin. Toimenpiteitä pyritään edistämään sekä maatalouden organisaatioiden kautta, että Elyjen Y-puolen kautta, koska kaikki CAP:n vesiensuojelutoimet ovat myös vesiensuojelun tehostamisohjelman toimia.

Kokonaan kansallisesti rahoitetut Saaristomeri-ohjelmaa tukevat hanke- ja investointituet ovat haettavissa valtakunnallisesti. Toteutuminen edellyttää Saaristomeren alueen toimijoiden yhteistyötä ja aktiivisuutta tarjolla olevan rahoituksen hakuun.

9. Millaisia vauhdittavia vaikutuksia voisi olla EU:n ennallistamisasetuksella vesiensuojeluun Saaristomerellä?

Ennallistamisasetusehdotuksessa velvoitetaan parantamaan useiden luontodirektiivissä, meristrategiadirektiivissä ja ennallistamisasetusehdotuksen liitteessä mainittujen luontotyyppien tilaa, ja osa luontotyypeistä sijaitsee Itämerellä. Ennallistettavien luontotyyppien kokonaispinta-alasta tai niiden täsmällisestä sijainnista ei ole tarkkaa arviota. Luonnonvarakeskuksen valmisteleman esiselvityksen (Kareksela ym, 2022) mukaan Itämeren luontotyyppien osalta keskeisiä toimenpiteitä ovat valuma-alueella tehtävät ravinnekuormitusta vähentävät toimet. Toimenpiteitä tulee esiselvityksen mukaan tehdä etenkin maa- ja metsätaloudessa ja turvemailla.

Lisäksi ennallistamisasetusehdotuksessa velvoitetaan parantamaan useiden sisävesien luontotyyppien tilaa. Esiselvityksen mukaan myös järvi- ja osin myös jokiluontotyyppien tilan parantaminen edellyttää valuma-alueen vesiensuojelun tehostamista ja kuormitusta vähentävien maankäytön toimintatapojen käyttöönottoa. Keskeisiä toimenpiteitä ovat esimerkiksi soiden ennallistaminen, veden pidätyskyvyn parantaminen ja muun muassa maatalouden, metsätalouden ja kaivostoiminnan vesiensuojelutoimenpiteet. Suuri osa toimenpiteistä on sellaisia, joita toteutetaan jo nykyisellään vesienhoitosuunnitelmien kautta. Tarvittavien lisäennallistamistoimien laajuuden arvioinnin haasteellisuus vaikeuttaa myös aiheutuvien kustannusvaikutusten arviointia ja kustannusten toimijakohtaista arviointia. Kokonaishyötyarvioihin vaikuttavat keskeisesti eri ekosysteemien kustannukset eri maissa. Suomessa on muihin EU-maihin verrattuna paljon vesistöjä ja vesistöjen ennallistamistoimien kustannushyötysuhde on korkea. Komission arviot ennallistamisen kustannuksista perustuvat EU-tason yksikkökustannusten keskiarvoihin, eivätkä ole suoraan sovellettavissa Suomeen.

Merialueella ja jossain määrin myös maa-alueella ennallistamistoimiin vaikuttavat myös muut ko. alueiden käyttömuodot ja –tarpeet. Esimerkiksi merialueella mittavat tuulivoimapuistohankkeet voivat mahdollisesti ohjata ennallistamistoimia muille alueilla. Mikäli tämä ei ole mahdollista, ennallistamisvelvoitteilla voi olla vaikutusta esimerkiksi uusiutuvan energian tuotantoon tai maa-alueilla ruuantuotantoon.

Näin ollen voidaan alustavasti arvioida, että Itämerta ja sisävesiä koskevien ennallistamisvelvoitteiden täytäntöönpano edellyttää ravinnekuormitusta vähentävien toimien jatkamista ja tehostamista entisestään. Ravinnekuormituksen vähentämiseen tehtäviä toimia edellytetään merkittävästi jo muun olemassa olevan lainsäädännön puitteissa. Ravinnekuormituksen vähentämistä edistävät toimet tulevat ovat ennallistamistoimien keskiössä, mutta toimien vaikutusta ja näkyvyyttä ennallistamisen edellyttämällä tavalla

on vaikea arvioida. Vaikutukset nimenomaisesti Saaristomereen riippuvat siitä, miten ja millaisia toimenpiteitä kohdennetaan alueellisesti kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelun yhteydessä ja miten muualla merellä tai maa-alueilla tehdyt toimenpiteet mahdollisesti edistävät Saaristomeren meren tilaa myös epäsuorasti.

Ennallistamisasetuksen valmistelussa on vielä tarvetta tarkentaa yksityiskohtia siitä, miten kokonaisvaltaisin valuma-aluetoimenpitein saavutettavaa vesialueiden tilan parantumista voidaan käytännössä lukea sisävesi- ja meriluontotyyppien ennallistamiseksi.

10. Rahoituksen riittävyys petovahinkokorvauksiin vuonna 2023 ja mahdollisen rahoitusvajeen paikkaaminen. Keinot petojen aiheuttamien vahinkojen korvausmäärien pienentämiseen vuonna 2023.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaukset maksetaan momentilta 30.40.42. Vuoden 2023 talousarvioesityksessä momentille esitetään määrärahaa 8,85 milj. euroa. Määräraha on sama kuin vuoden 2022 talousarviossa. Määrärahasta noin 7,5 milj. euroa käytetään vuonna 2022 tapahtuneiden porovahinkojen korvaamiseen, 0,6 milj. euroa kotieläin-, viljelys- ja mehiläisvahinkojen korvaamiseen ja 0,750 milj. euroa vahinkojen ehkäisemistoimiin ja valvontaan. Riistavahinkolain mukaan porovahinkokorvaukset maksetaan käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa ja muut vahingot täysimääräisesti.

Alkuvuoden toteutuneiden vahinkotapausten (4581 löydettyä poroa) sekä loppuvuoden vahinkoarvion (n. 1200-1300 poroa) perusteella porovahinkojen määräksi arvioidaan vuonna 2022 yhteensä 11,4-12 milj. euroa. Tämä on 2,5-3,1 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2021 toteutuneet porovahingot (yhteensä 8,89 milj. euroa). Komission määrittämä korvauskatto mahdollistaa porovahinkojen korvaamisen kuitenkin vain 10 milj. euroon saakka.

Porovahinkoihin käytettävissä oleva määräraha (7,5 milj. euroa) tarkoittaa, että korvauksista 30-40 % joudutaan leikkaamaan ilman lisämäärärahaa. Maa- ja metsätalousministeriö varautuu tekemään petovahinkokorvauksiin lisäysesityksen vuoden 2023 lisätalousarvioon, kun vuoden 2022 vahingot ovat kokonaisuudessaan selvillä.

Porovahingot muodostavat yli 90% kaikista suurpetojen aiheuttamista vahingoista. Vuonna 2022 jo aiheutuneista vahingoista 49% on ahman aiheuttamia, 15% ilveksen, 21% karhun ja 15% suden. Käytännössä vahinkoja voidaan estää vain vahinkoja aiheuttavia yksilöitä tappamalla. Ahmoja ei voi metsästää ilman Natura-arviointia Pohjois-Suomen suurilla Natura-alueilla, joissa laji on alueen suojeluperuste, vaikka vahingot olisivat kuinka suuria tahansa. (KHO:2020:31). Lapin ELY –keskus on myös valittanut luvasta, jossa Natura-selvitys ei ollut sen mielestä riittävä edes yhden ahman poistoon (2022). Vahinkojen ennakoidaan yhä kasvavan, sillä hallinto-oikeudet ovat laittaneet melkein kaikki karhujen ns. kannanhoidolliset poikkeusluvat täytäntöönpanokieltoon (111/197) poronhoitoalueen ulkopuolella. Poronhoitoalueen karhun keskeytysmetsästyksestä on kanneltu komissiolle. Edellä mainituista luvista Pohjois-Suomen hallinto-oikeus kumosi asettamansa täytäntöönpanokiellon Kuhmon 18 karhun luvalle. Metsästystä ei kuitenkaan aloitettu, vaikka metsästysaikaa oli jäljellä vajaa 3 viikkoa. Oletettavasti myös suurin osa ilveksen kannanhoidollisista poikkeusluvista menee täytäntöönpanokieltoon tänä talvena. Tämän johdosta ilves- ja karhukannat lähtevät 14-16% kasvuun. Karhuja arvioidaan olevan 2 250–2 400 ja ilveksiä 2 150-2 405. Myöskään susikantaa ei voi enää säädellä kannanhoidollisella metsästyksellä. Suurpetokantojen kasvu muun Suomen alueella tulee heijastumaan myös poronhoitoalueen vahinkoihin, vaikka susien, karhujen ja ilveksien vahinkoperusteisia lupia ei rajoiteta ministeriön asetuksilla poronhoitoalueella. Maa- ja

metsätalousministeriö ei todennäköisesti tule antamaan ahmakiintiötä, sillä aiempina vuosina suurin sallittu saalismäärä (8) tuskin toteutuu. Kriteerit täyttäviä poikkeuslupia voi Suomen riistakeskus myöntää, mutta ne todennäköisesti sijoittuvat pahimpien vahinkoalueiden ulkopuolelle.

11. Mahdollisuudet vuosittaisen yleisavustuksen osoittamiseen Arktiset Aromit ry:lle ja vuosille 2022-2023 myönnetty valtiontuki.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole tällä hetkellä mahdollisuutta osoittaa vuosittaista yleisavustusta Arktiset Aromit ry:lle. Momentilta 30.20.47 (Ruokaketjun kehittäminen) on aiemmin osoitettu yhdistykselle rahoitusta erityisavustuksena. Momentilta ei ole mahdollista maksaa toimintatukia (yleisavustuksena), mutta tarpeen mukaan on mahdollista maksaa aiempaa vastaavia erityisavustuksia, mikäli eduskunta osoittaa erillismäärärahan tähän.

12. Imatran erä- ja luontokulttuurimuseo -hankkeen eteneminen ja rahoituksen riittävyys.

Erä- ja luontokulttuurimuseon perustaminen on OKM:n ja MMM:n yhteisesti edistämä hanke, jonka operatiivisesta toteuttamisesta vastaa Suomen Erämuseosäätiö. Museon suunnitteluvaiheessa hanketta on rahoitettu MMM:n kalaston- ja riistanhoitomaksu-momenteilta (yht. 125 000€) sekä eduskunnan päätöksellä (500 000€) vuosien 2022-2024 ajaksi. Itäisen Suomen elinvoimaa tukeva valtiosihteerityöryhmä esitti raportissaan toimenpiteenä 6 M€ investointiavustuksen myöntämistä tuleville vuosille. OKM vastaa ministeriöiden välisessä yhteistyössä museon investointirahoituksesta valtion osalta, ja on esittänyt 8 M€ investointivarausta museolle. Varaus olisi tällöin samaa tasoa suhteessa vastaaviin, aiemmin tehtyihin museoinvestointeihin.

VM täydentävässä talousarviokannassaan esittää OKM:lle marraskuussa 2022 300 000 € määrärahaa museon suunnittelutyöhön vuodelle 2023. Investointivarausta museohankkeeseen tässä VM:n kannassa ei ole esitetty.

Museon sijainnista käydyn kilpailutuksen voittanut Imatran kaupunki on valinnut museon sijaintipaikaksi Imatran kaupungintalon. Arvokkaalla sijainnilla ja rakennuksella on hankkeessa myös merkittävä rooli julkisten rakennusten elinkaaren ja käyttötarkoituksen monipuolisessa jatkamisessa ja uusiokäytössä. Talotekniikan ja arkkitehtuuristen ratkaisujen vaatimukset nykyaikaisia museotoimintoja vastaaviksi nostavat kuitenkin suunnittelun ja toteutuksen kustannuksia, ja vähintään esitetty lisämääräraha on tähän tarkoitukseen erittäin perusteltu.

Lisämääräraha suunnitteluun on myös edellytys sille, että museon edellyttämää kokonaisinvestointia, ja edelleen vaikutuksia toimintamenoihin, voidaan tarkemmin arvioida. OKM:n aiemmin esittämän 8 M€ investointirahoituksen varmistuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa olisi perustamishankkeen etenemiselle merkittävä tekijä. Hankkeen jatkuvuutta varmistavana investointina se olisi myös tärkeä signaali valtion merkittävästä sitoutumisesta museohankkeeseen, mikä edelleen tukisi hankkeen tavoitteena olevaa yksityisrahoituksen hankintaa esim. säätiöiltä ja yrityksiltä.

Museokokonaisuudella arvioidaan olevan suuri merkitys itäisen Suomen elinvoimalle erityisesti osana Järvi-Suomen ja alueen luontomatkailun kehittämistä.

13. Hallinnonalan kipupisteet talousarvioesityksessä.

Eläinlääkärien erikoistumiskoulutuksen ohjaus

Maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt momentille 30.20.62 määrärahalisäystä (0,5 milj. euroa) eläinlääkärien erikoistumiskoulutuksen ohjaukseen. Erikoistuvien eläinlääkäreiden ohjausresurssien vahvistaminen kaikille erikoistumisaloille olisi tärkeää ottaen huomioon yhteiskunnan kasvaneet tarpeet pandemiauhkiin varautumisessa liittyen eläimistä ihmisiin suoraan tai elintarvikkeiden välityksellä leviävien tarttuvien tautien torjuntaan. Vastaava määrärahalisäys sisältyy myös MMM ehdotukseen 2023 täydentäväksi talousarvioesitykseksi, mutta esitys ei sisälly valtiovarainministeriön kantaan.

Helmi-elinympäristöohjelman rahoitus

Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet sekä toimeenpanon edellyttämät rahoitustarpeet on määritetty valtioneuvoston 27.5.2021 tekemässä periaatepäätöksessä Helmi-elinympäristöohjelmasta 2021-2030. MMM:n pääluokan momenteilta puuttuvat seuraavat periaatepäätöksen mukaiset määrärahat vuoden 2023 talousarvioesityksessä:

Momentti	**Milj. euroa**	**Toimenpiteet**
30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen	0,700	- koulutushanke luonnonhoidon ja ennallistamisen osaamisen lisäämiseksi, - tietomallin kehittäminen Helmi-toimenpiteiden paikkatiedolle ja julkisen karttasovelluksen luomiseen - Helmi-tavoitteiden saavuttamista tukevat selvitykset ja tutkimukset
30.40.31 Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen	1,100	- vahvistetaan uhanalaisten ja taantuneiden vaelluskalakantojen elinvoimaisuutta palauttamalla vaellusyhteyksiä pienvesikohteille
30.40.50 Riistatalouden edistäminen	3,300	- käynnistetään vieraspetojen tehopyynti HELMI-ohjelmassa kunnostetuista kohteista 70:llä arvokkailla lintuvesikohteilla - perustetaan ja kunnostetaan 500 kpl (yhteensä noin 4000 hehtaaria) suojelualueverkoston ulkopuolisia lintukosteikkoja - täydennetään linnuston rauhoitus- ja levähdysalueiden kosteikkoverkostoa 150 kpl vapaaehtoisin toimintamallein
30.64.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	0,800	- kala- ja riistaelinympäristöjen kunnostus ja lajien hoito
Yhteensä	**5 900**	

Ampumaratojen ympäristölupahankkeen jatko, mom. 30.40.50

Suomen ampumaratojen ympäristölupatilanne on tällä hetkellä vakava. Suomen 670 ampumaradasta tällä hetkellä vain 286 radalla on voimassa oleva ympäristölupa. 281 ampumaradalla ei ole toistaiseksi voimassa olevaa lupaa tai luvituksen tilanne ei ole tiedossa, ja

noin 40 ampumaradalla vaaditaan lupamääräysten tarkastaminen lähivuosien aikana. Lähes puolet koko maan ampumaradoista on siis vaarassa sulkeutua tai niiden toiminta merkittävästi rajoittua, ellei niiden ympäristölupia saada ajan tasalle.

MMM on osarahoittanut vuosina 2020-2022 ampumaharrastus-, metsästäjä- ja reserviläisjärjestöjen yhteistä Ampumaratojen ympäristölupahanketta. Hankkeella parannetaan Suomen ampumarataverkoston ympäristövaikutusten hallintaa ja ympäristölupatilannetta, tavoitteena on saada ympäristölupa vähintään 150 ampumaradalle. Hankkeessa ovat mukana Suomen Ampumaurheiluliitto, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen reserviupseeriliitto, Reserviläisliitto ja Suomen riistakeskus.

Hankkeen jatkaminen vuosina 2023-2025 edellyttäisi +1,2 miljoonan euron lisäystä vuoden 2023 talousarvion momentille 30.40.50.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitus, mom. 30.64.50

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoitus on niukka lisääntyneisiin tehtäviin nähden. Erityisesti erävalvontaan ja kalastuksen hoidon tehtäviin tarvittaisiin vuotuista lisärahoitusta noin 0,8 milj. euroa. Erävalvonnan tarvetta on lisännyt kävijämäärien voimakas kasvu Metsähallituksen ylläpitämissä luonto- ja virkistyskohteissa. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta rahoitetaan myös ympäristöministeriön vastuulle kuuluvien kansallispuistojen valvonta. Uudet kansallispuistot ovat osaltaan lisänneet erävalvonnan tarvetta ja resursseja. Kalastuksen hoidossa erityisesti kalastuslain muutoksen mukanaan tuoma lisätyö julkisoikeudellisten kalastusasioiden tehtävissä on lisännyt Metsähallituksen tehtäviä merkittävästi.

14. Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi.

Talousarvioesitystä täydentävät MMM:n ehdotukset, joista on saatu VM:n puoltava kanta

- Momentti 30.01.01 Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot. Vähennys 0,8 milj. euroa talousarvioesityksen 24 544 000 euroon nähden on siirtoa momentille 28.01.01, joka aiheutuu Euroopan maatalouden tukirahaston ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston todentamisviranomaistehtävän ja Euroopan kalatalousrahaston tarkastusviranomaistehtävän siirrosta maa- ja metsätalousministeriöstä valtiovarainministeriön controller -toimintoon
- Momentti 30.20.49 Ravinnekierrätyksen edistäminen biokaasutuotannolla 4,0 milj. euroa. Tuki kohdentuu kotieläinten lantaan sekä vesialueiden hoidossa syntyviin ylijäämäkasvibiomassoihin. Tuen tavoitteena on ohjata näitä biomassoja sellaisiin biokaasulaitoksiin, jotka käsittelevät kaasutusprosessin jälkeen syntyvät mädätysjäännökset lannoitevalmisteiksi tai muiksi korkeamman jalostusasteen tuotteiksi. Tuen avulla vähennetään luonnonhoidon biomassojen ja lannan aiheuttamia ravinne- ja kasvihuonekaasupäästöjä ja edistetään näissä biomassoissa olevien ravinteiden turvallista kierrätystä.
- Momentti 30.40. 62 Elinkeinokalatalouden edistäminen. Momentille myönnetään 30 414 000 euroa. Euroopan komissio hyväksyi 3.8.2022 Suomen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta (EMKVR) rahoitettavan ohjelman 2021—2027. Toimeenpanon viivästymisestä johtuen komissio päätti vuoden 2021 ohjelman toimeenpanoon osoitettujen määrärahojen uudelleen budjetoinnista myöhemmille vuosille. Lisäys on osa vuoden 2021 varojen uudelleen budjetointia.

Talousarvioon tehtiin täydentävän käsittelyn yhteydessä seuraavat vuokrankorotusten kompensaatiot VM:n toimesta MMM:n toimittamien tietojen pohjalta

Momentti		milj. euroa
30.01.05	Luonnonvarakeskuksen toimintamenot	0,557
30.20.01	Ruokaviraston toimintamenot	0,253
30.40.46	Valtionapu Suomen metsäkeskukselle	0,08
30.64.50	Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	0,006
30.70.01	Maanmittauslaitoksen toimintamenot	0,275

Talousarvioesitystä täydentävät MMM:n ehdotukset, joista edelleen keskustellaan

- Eläinlääkärien erikoistumiskoulutuksen ohjauksen lisämääräraha 0,5 milj euroa.
- Luonnonvarakeskukselle esitetty valtuus tehdä Minkiön tutkimusnavetan uudisrakennuksia koskeva vuokrasopimus siten, että siitä aiheutuu menoja vuonna 2024 1,04 milj. euroa ja vuoden 2024 jälkeen enintään 48,96 milj. euroa.
  -